

10153 – قۇرئان كەرىم مەخلۇق ئەمەس بەلكى ئاللاھ تائالانىڭ سۆزىدۇر

سۇئال

قۇرئان كەرىمنىڭ مەخلۇق ئەمەسلىكىنى بايان قىلىدىغان ئىنگىلىزچە بىرەر كىتاب تەۋسىيە قىلىشىڭلارنى، شۇنداقلا بىز مۇسۇلمانلار بۇ مەسىلىدە قانداق ئېتىقاد قىلىشىمىز ۋاجىب بولىدىغانلىقى توغرىسىدا چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى ئۈمىد قىلىمەن.

تەپسىلىي جاۋاب

بارلىق گۈزەل مەدھىيىلەر ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھ تائالاغا خاستۇر.

بىز مۇسۇلمانلار ئۈچۈن ئاللاھ تائالا تەرىپىدىن چۈشۈرۈلگەن ۋە پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام بىزگە خەۋەر بەرگەن نەرسىلەرگە تولۇق ئېتىقاد قىلىشىمىز لازىم بولىدۇ. ئاللاھ تائالا قۇرئان كەرىمدە ئۆزىنىڭ سۆزلىگۈچى سۈپىتى توغرىسىدا خەۋەر بېرىپ مۇنداق دەيدۇ: **وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا**

تەرجىمىسى: **ئاللاھتىنمۇ توغرا سۆزلۈك كىم بار؟ (يەنى سۆزىدە، ۋەدىسىدە ئاللاھتىنمۇ سادىق ھېچكىم يوق)** [سۈرە نىسا 87-ئايەت].

ئاللاھ تائالا يەنە مۇنداق دەيدۇ: **وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ قِيلًا** تەرجىمىسى: **ئاللاھتىنمۇ راست سۆزلۈك كىم بار؟ (يەنى ئاللاھتىنمۇ راست سۆزلۈك ھېچ كىم بولمايدۇ)** [سۈرە نىسا 122-ئايەت].

يۇقىرىدا بايان قىلىنغان ئىككى ئايەتتە ئاللاھ تائالانىڭ سۆزلىگۈچى، سۆزىنىڭ راستلىقى ۋە ھەق ئىكەنلىكى، شۇنداقلا ئۇنىڭ سۆزىدە ھېچقانداق بىر يالغاننىڭ بولۇش ئېھتىماللىقى يوقلىقىغا ئىسپاتتۇر.

ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **وَإِذْ قَالَ اللَّهُ يَا عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ تەرجىمىسى: «ئۆز ۋاقتىدا ئاللاھ ئېيتتى: ئى مەريەم ئوغلى ئىسا!.** [سۈرە مائىدە 116-ئايەتنىڭ بىرقىسمى]. بۇ ئايەتتە ئاللاھ تائالانىڭ سۆزلىگۈچى ئىكەنلىكى، سۆزىنىڭ ئاڭلىنىدىغانلىقى، سۆزىنىڭ ئاۋاز بىلەن بولىدىغانلىقى ۋە ئۇنىڭ سۆزىنىڭ سۆزلۈك ۋە جۈملىلەردىن تەركىپ تاپىدىغانلىقى بايان قىلىنغان.

ئاللاھ تائالانىڭ سۆزىنىڭ ھەرىپلەر بىلەن بولىدىغانلىقىنىڭ دەلىلى، ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **﴿قَلَمًا أَتَاهَا نُودِي يَا مُوسَى. إني أنا رَبُّكَ﴾** تەرجىمىسى: **مۇسا ئوتنىڭ يېنىغا كەلگەندە نىدا قىلىندىكى، ئى مۇسا! مەن ھەقىقەتەن سېنىڭ پەرۋەردىگارىڭدۇرمەن.** [سۈرە تاھا 11-12-ئايەت]. مانا بۇ ئايەت ھەرىپلەردىن تۈزۈلگەن، ئاللاھ تائالانىڭ سۆزىدۇر.

ئاللاھ تائالانىڭ سۆزىنىڭ ئاۋاز بىلەن بولىدىغانلىقىنىڭ دەلىلى، ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **وَنَادَيْنَاهُ مِنْ جَانِبِ الطُّورِ الْأَيْمَنِ وَقَرَّبْنَاهُ نَجِيًّا تَهْرَجِمَسِي: ئۇنىڭغا بىز تۇر تېغىنىڭ ئوڭ تەرىپىدىن ندا قىلدۇق، ئۇنى بىز مۇناجات ئۈچۈن (دەرگاھىمىزغا) يېقىنلاشتۇردۇق.** [سۈرە مەريەم 52-ئايەت]. چاقىرىق ۋە مۇناجات پەقەت ئاۋاز بىلەنلا بولىدۇ. [شەيخ ئىبنى ئۇسەيمىنىڭ "شەرىھى لەمئەتۇل ئېتىقاد" ناملىق ئەسىرى 73-بەتكە قارالسۇن].

شۇنىڭ ئۈچۈن ئەھلى سۈننە ۋەلجامائە ئەقىدىسىدە، شۈبھىسىزكى، ئاللاھ تائالاقاچان، قەيەردە، قانداق ئۇسلۇبتا سۆزلەشنى خالسا، ھەرىپ ۋە ئاۋاز بىلەن سۆزلىگۈچىدۇر، ئاللاھ تائالانىڭ ئاۋازى مەخلۇقلارنىڭ ئاۋازىغا ئوخشىمايدۇ. ئاللاھ تائالانىڭ ئاۋازىنىڭ مەخلۇقلارنىڭ ئاۋازىغا ئوخشىمايدىغانلىقىنىڭ دەلىلى، ئاللاھ تائالامۇنداق دەيدۇ: **لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ ۙ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ تَهْرَجِمَسِي: ھېچ شەيئى ئاللاھقا ئوخشاش ئەمەستۇر، ئاللاھ ھەممىنى ئاڭلاپ تۇرغۇچىدۇر، ھەممىنى كۆرۈپ تۇرغۇچىدۇر.** [سۈرە شۇرا 11-ئايەت].

يۇقىرىدىكى بۇ ئېتىقاد بۇرۇندىنلا ئەھلى سۈننە ۋەلجامائە ئەقىدىسى دەپ مەشھۇر بولدى. ئۇلار قۇرئان كەرىمنى ئاللاھنىڭ كالامى (يەنى سۆزى) دەپ ئېتىقاد قىلىدۇ. بۇنىڭ دەلىلى، ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **وَإِنْ أَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّى يَسْمَعَ كَلَامَ اللَّهِ تَهْرَجِمَسِي: ئەگەر مۇشرىكلاردىن بىرەر كىشى سەندىن ئامانلىق تىلىسە، تاكى ئۇ ئاللاھنىڭ كالامىنى (يەنى قۇرئاننى) ئاڭلىغانغا (يەنى پىكىر قىلىپ، ئۇنىڭ ھەقىقىتىگە يەتكەنگە) قەدەر، ئۇنىڭغا ئامانلىق بەرگىن.** [سۈرە تەۋبە 6-ئايەتنىڭ بىرقىسمى]. بۇ ئايەتنىڭ ئاللاھنىڭ سۆزىدىن بىردەك قۇرئان كەرىم مەقسەت قىلىنىدۇ، ئاللاھنىڭ سۆزى دەپ بايان قىلىنىشى قۇرئان كەرىمنىڭ ئاللاھنىڭ كالامى (يەنى سۆزى) ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلايدۇ.

ئەھلى سۈننە ۋەلجامائەنىڭ ئەقىدە قارىشى بويىچە، ھەقىقەتەن قۇرئان كەرىم مەخلۇق ئەمەس، بەلكى ئاللاھ تائالانىڭ كالامىدۇر، قۇرئان كەرىم ئاللاھ تائالا تەرىپىدىن نازىل بولغاندەك، يەنە ئاللاھنىڭ دەرگاھىغا قايتىدۇ.

قۇرئان كەرىمنىڭ ئاللاھ تائالا تەرىپىدىن چۈشۈرۈلگەنلىكىنىڭ دەلىلى، ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **شَهْرَ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ تَهْرَجِمَسِي: «رامىزان ئېيىدا قۇرئان نازىل بولۇشقا باشلىدى.** [سۈرە بەقەرە 185-ئايەتنىڭ بىرقىسمى].

ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ تَهْرَجِمَسِي: بىز قۇرئاننى ھەقىقەتەن شەبى قەدىرىدە نازىل قىلدۇق.** [سۈرە قەدرى 1-ئايەت].

ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **وَقُرْآنًا فَرَقْنَاهُ لِتَقْرَأَهُ عَلَى النَّاسِ عَلَى مُكْثٍ وَنَزَلْنَاهُ تَنْزِيلًا تَهْرَجِمَسِي: قۇرئاننى كىشىلەرگە دانە - دانە ئوقۇپ بېرىشنى ئۈچۈن ئۇنى بۆلۈپ - بۆلۈپ نازىل قىلدۇق، ئۇنى تەدرىجىي نازىل قىلدۇق.** [سۈرە ئىسرا 106-ئايەت].

ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **وَإِذَا بَدَلْنَا آيَةً مَكَانَ آيَةٍ ۙ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُنزِلُ قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مُفْتَرٍ ۚ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ . قُلْ نَزَّلَهُ رُوحُ الْقُدُسِ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ لِيُثَبِّتَ الَّذِينَ آمَنُوا وَهُدًى وَبُشْرَى لِلْمُسْلِمِينَ . وَلَقَدْ نَعَلِمُ أَنَّهُمْ يَقُولُونَ إِنَّمَا يُعَلِّمُهُ بَشَرٌ ۚ لِسَانُ الَّذِي**

يُجِدُونَ إِلَيْهِ أَعْجَمِيٌّ وَهَذَا لِسَانٌ عَرَبِيٌّ مُبِينٌ تەرجىمىسى: بىز بىر ئايەتنى يەنە بىر ئايەتنىڭ ئورنىغا ئالماشتۇرغىنىمىزدا (يەنى بىر ھۆكۈمنى بىكار قىلىپ، ئۇنىڭ ئورنىغا باشقا بىر ھۆكۈمنى چۈشۈرگىنىمىزدە)، - ئاللاھ ئۆزى نازىل قىلغاننى (يەنى شۇ ھۆكۈمدە بەندىگە نېمە مەنپەئەت ۋە ھېكمەت بارلىقىنى) ئۆزى ئوبدان بىلىدۇ، ئۇلار: ئى مۇھەممەد! سەن (ئاللاھقا) يالغان چاپلىدىڭ دەيدۇ، ئۇنداق ئەمەس، ئۇلارنىڭ تولىسى ئاللاھنىڭ ھېكمىتىنى ئۇقمايدۇ، ئېيتقىنىكى، قۇرئاننى جىبرىئىل مۇمىنلەرنىڭ ئىمانىنى مۇستەھكەم قىلىش ئۈچۈن، مۇسۇلمانلارغا ھىدايەت ۋە خۇش خەۋەر قىلىپ، پەرۋەردىگارىڭ ھۇزۇرىدىن راستچىللىق بىلەن نازىل قىلدى. ئۇلار (يەنى مۇشرىكلار) نىڭ: مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا قۇرئاننى بىر ئىنسان تەلىم بېرىدۇ، دېگەن سۆزىنى ئوبدان بىلىمىز، ئۇلار كۆرسەتكەن ئادەمنىڭ تىلى ئەرەب تىلى ئەمەس، بۇ قۇرئان بولسا روشەن ئەرەب تىلىدۇر. [سۈرە نەھل 101-102-103-ئايەتلەر].

ئايەتنىڭ ئورنىغا باشقا ئايەتنى ئالماشتۇرغۇچى پەقەت ئاللاھ تائالادۇر.

قۇرئان كەرىم مەخلۇق ئەمەس بەلكى ئاللاھنىڭ كالامى (يەنى سۆزى) ئىكەنلىكىنىڭ دەلىلى، ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ** تەرجىمىسى: يارىتىش ۋە ئەمر قىلىش (يەنى كائىناتنى تەسەۋرۇپ قىلىش) راستىنلا ئاللاھنىڭ ئىلكىدۇر. [سۈرە ئەئراپ 54-ئايەتنىڭ بىرقىسمى].

ئاللاھ تائالا يۇقىرىقى ئايەتتە؛ يارىتىش ئايرىم ئىش، بۇيرۇق ۋە تەسەۋرۇپ قىلىشنىڭ ئايرىم ئىش ئىكەنلىكىنى بايان قىلدى، چۈنكى جۈملىدە سۆزلۈكنىڭ ئالدىنقى كەلىمىگە قايتۇرۇلۇپ زىكر قىلىنىشى سۆزنىڭ باشقا مەنا بىرىدىغانلىقىنى تەقەززا قىلىدۇ. قۇرئان كەرىم بولسا بۇيرۇقنىڭ جۈملىسىدىنۇر. بۇنىڭ دەلىلى، ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِّنْ أَمْرِنَا** ۹ **مَا كُنْتَ تَدْرِي مَا الْكِتَابُ وَلَا الْإِيمَانُ وَلَكِنْ جَعَلْنَاهُ نُورًا نَّهْدِي بِهِ مَن نَّشَاءُ مِنْ عِبَادِنَا** تەرجىمىسى: شۇنىڭدەك (يەنى باشقا پەيغەمبەرلەرگە ۋەھىي قىلغاندەك) ئەمىرىمىز بويىچە ساڭا قۇرئاننى ۋەھىي قىلدۇق، سەن ۋەھىيدىن ئىلگىرى قۇرئاننىڭ ۋە ئىماننىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى ئۇقمايتتىڭ، لېكىن بىز قۇرئاننى بىر نۇر قىلدۇقكى، ئۇنىڭ بىلەن بەندىلىرىمىزدىن خالىغان كىشىلەرنى ھىدايەت قىلىمىز. [سۈرە شۇرا 52-ئايەت].

قۇرئان كەرىم بۇيرۇق تۈرىدىن بولغاندا ئۇنىڭ مەخلۇق ئەمەسلىكى تەبىئىي ئەھۋالدۇر. ئەگەر مەخلۇق بولغان بولسا، ئۇنى ئىپادىلەشتە سۆزلۈكنى تەقسىم قىلىشنىڭ ھاجىتى يوق ئىدى. مانا بۇ قۇرئان كىرىمىدىن بولغان دەلىلدۇر.

بۇنىڭ ئەقلى دەلىلى، بىز قۇرئان كەرىمنى ئاللاھ تائالانىڭ كالامى (يەنى سۆزى) دەيمىز، بۇ سۆز ئاللاھ تائالادىن ئايرىلىپ ئۆز ئالدىغا ئايرىم تۇرمايدۇ، ئەگەر ئاللاھ تائالادىن ئايرىلىپ تۇرىدىغان بولسا ئىدى، ئۇ ۋاقىتتا بىز ئۇنى مەخلۇق دېگەن بولاتتۇق، لېكىن سۆز، دېگەن سۆزلىگۈچىنىڭ سۈپىتىدۇر. سۆز، سۆزلىگۈچىنىڭ سۈپىتى بولىدىكەن، ئاللاھ تائالانىڭ سۆزىنىڭدىن بولۇپ، ئۇ مەخلۇق ئەمەس. چۈنكى ئاللاھ تائالانىڭ سۈپەتلىرىنىڭ ھېچ قايسىسى مەخلۇق ئەمەس. [شەيخ ئىبنى ئۇسەيمىنىڭ "شەرھى ئەقىدەتۇل ۋاسىتىيە" ناملىق ئەسىرى 1-توم 418-426-441-بەتلەر].

بىزنىڭ يۇقىرىقىدەك ئېتىقاد قىلىشىمىز ۋە شۇنداق ئىشەنچ قىلىشىمىز زۆرۈر بولىدۇ. ئاللاھ تائالانىڭ ئايەتلىرىنى ئەسلى مۇراد- مەقسەتتىن ئۆزگەرتەيمىز، چۈنكى قۇرئان ئايەتلىرى قۇرئاننىڭ ئاللاھ تائالا تەرىپىدىن چۈشۈرۈلگەنلىكىنى ئوچۇق ئىپادىلەيدۇ. ئىمام تاھاۋى رەھمەھۇللاھ مۇنداق دېگەن: "ھەقىقەتەن قۇرئان كەرىم ئاللاھ تائالانىڭ كالامى (يەنى سۆزى) ئۇ ئاللاھ تائالادىن باشلانغان (يەنى قانداق سۆزلىگەنلىكى بىزگە نامەلۇم ئاللاھ تائالا ئۆزىنىڭ شانۇ-شەۋكىتىگە لايىق سۆزلىگەن)، ئاللاھ تائالا ئۆزىنىڭ پەيغەمبىرىگە ۋەھىي ئارقىلىق چۈشۈرگەن، مۆمىنلەر بۇنىڭغا ھەقىقىي شەكىلدە ئىشەنگەن، بۇنىڭ ھەقىقەتتە ئاللاھ تائالانىڭ سۆزى ئىكەنلىكىگە، ئىنسانلار ۋە باشقا مەخلۇقلارغا ئوخشىمايدىغانلىقىغا ھەقىقىي ئىمان ئېيتقان. ئاللاھ تائالانىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ تۇرۇپ بۇ ئىنساننىڭ سۆزى دەپ ئويلايدىكەن ئۇ كىشى كاپىر بولىدۇ. ئاللاھ تائالا بۇنداق كىشىلەرنى ئەيىبلەنگەن، سۆككەن ۋە دوزاخقا سالدىغانلىقى توغرىسىدا ۋەدە بەرگەن. ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **إِنَّ هَذَا إِلَّا قَوْلُ الْبَشَرِ . سَأُصَلِّيهٖ سَقْرَ بۇ كالامۇللاھ ئەمەس پەقەت ئۆگىنىلگەن سېھىردۇر، بۇ پەقەت ئىنسان سۆزىدۇر، دېدى. ئۇنى مەن سەقەرگە (يەنى دوزاخقا) ساليمەن.** [سۈرە مۇددەسسەر 25-26-ئايەتلەر].

بىز شۇنى بىلدۈرۈش ۋە چىن ئىشەنچ قىلدۇرۇش، ئىنسانلارنىڭ ياراتقۇچىسىنىڭ سۆزى ھەرگىزمۇ ئىنسانلارنىڭ سۆزىگە ئوخشىمايدۇ. [شەرھى ئەقىدە ئەتتاھاۋىيە 179-بەت].